

Stichting Geschiedenis Fysiotherapie
Fysiotherapie in perspectief, 50 jaar verleden - heden.

Ziekenhuisfysiotherapie

Tekst: Huub Vossen PT, MMT, Dr. Anton de Wijer.

'In elk ziekenhuis een heilgymnast-masseur! Een maatschappelijke eisch!'

Met deze oproep deed heilgymnast J. Eijkman uit Zeist in 1934 in het Nederlands tijdschrift voor Heilgymnastiek en Massage een verwoede poging om de heilgymnastiek en massage de ziekenhuizen binnen te loodsen in Nederland¹. Eijkman wilde hiermee het ontbreken van deskundige therapie door heilgymnastiek-masseurs in ziekenhuizen aan de kaak stellen en beschreef enkele voorbeelden uit een ziekenhuis. Eijkman constateerde o.a. dat patiënten vijf maanden bedrust kregen bij een ontstoken gewricht, dat bij een enkel fractuur, na 14 weken verpleging, de patiënt nog steeds niet kon lopen en dat contracturen door verplegers werden 'behandeld'.

Tractie in ziekenhuis begin jaren '30.

Allemaal aandoeningen waarvoor je

tegenwoordig geen dag meer in een ziekenhuis komt te liggen. Deze stelling leek eerder een noodkreet dan een oproep.

Ontwikkeling ziekenhuisfysiotherapie.

Begin jaren 30 van de vorige eeuw deed de ziekenhuisfysiotherapie voor het eerst voorzichtig zijn intrede, al kende Nederland toen alleen de 'heilgymnast-masseur', die in 1942 zijn wettelijke erkenning kreeg. Zij waren eigenlijk de ziekhuisfysiotherapeuten 'avant la lettre'. Merkwaardig genoeg werd in die tijd in Duitsland allang de heilgymnastiek (Krankengymnastik) in ziekenhuizen gepropageerd. Eijkman constateerde dat wij in Nederland achter liepen. In de jaren '30 werd de heilgymnastiek al iets bekender in de ziekenhuizen en wordt over de rol en positie van de heilgymnast ten opzichte van artsen geschreven.

In 1939 beschrijft heilgymnast Nuyten, voorzitter van het Genootschap van Heilgymnasten en Masseurs en werkzaam in een ziekenhuis, hoe hij moest wennen aan de hiërarchie en stelde zich nederig op naar de artsen vanwege de onbekendheid van de artsen met de heilgymnastiek². Nuyten trof er ook een prettige werksfeer aan en vond hij zijn werk als heilgymnast zeer gewaardeerd. Wat hebben deze fysiotherapeuten 'avant la lettre' een pionierswerk verricht!

Heilgymnastiek in opkomst eind jaren 30 vorige eeuw

Waar staan we nu met de ziekenhuis fysiotherapie?

Gelukkig kunnen we nu bogen op richtlijnen en zorgstandaarden voor de ziekenhuisfysiotherapeuten en zijn er netwerken met fysiotherapeutische specialisten voor aandoeningen in de klinische setting. De huidige voorzitter van het KNGF hoeft geen oproep meer te plaatsen voor meer aandacht voor de ziekenhuisfysiotherapie. Maar kunnen we achterover leunen?

Er wordt door fysiotherapeuten nog steeds beweerd dat artsen te weinig weten van de ontwikkelingen in het vak fysiotherapie. L'histoire se répète? Daar zijn veel oorzaken voor te bedenken maar laten we eerst naar ons zelf kijken. Medisch specialisten waren talrijk vertegenwoordigd als docent in de jaren '70-'80 op de Academie voor Fysiotherapie om fysiotherapie-studenten te onderrichten in de medische vakken. Dit is nog steeds gebruikelijk in de buurlanden België en Duitsland. In Nederland heeft de arts momenteel geen rol of slechts nog een beperkte rol op de huidige opleidingen fysiotherapie waardoor de natuurlijk verbinding tussen de medische en paramedische sector verdwenen is. Logisch dat artsen minder of niet meer op de hoogte zijn van fysiotherapie. De oude garde daarentegen werd door o.a. neurologen wegwijs gemaakt met het boek 'Compendium Neurologie van Schadé'. Ze kunnen het

dromen. Waarom hebben studenten (of het vak fysiotherapie) deze docenten niet meer nodig? Op het HBO verdwenen de meeste artsen immers met stille trom! Toch zien we een kentering. Sinds drie jaar is een universitaire opleiding fysiotherapie gestart waar bijvoorbeeld de neuroloog weer als van ouds het vak neurologie doceert. De medische vakdocenten keren hier gelukkig weer terug samen met vakdocenten uit de fysiotherapie zodat een meer complementair en diepgaand beeld ontstaat.

Wat kunnen we leren van de geschiedenis?

Onze pioniers hebben hard geknokt om de ziekenhuisfysiotherapie te promoten, allereerst onder de artsen, zoals blijkt uit bijdragen in het Nederlands tijdschrift voor Heilgymnastiek en Massage^{1,2}. Anatomie, fysiologie, orthopedie en neurologie etc. zijn geen ouderwetse vakken (zoals vaker geduid) maar klassieke vakken die onmisbaar zijn voor een goed begrip en om de juiste samenwerking met artsen te verkrijgen en te behouden in ziekenhuizen. De vraag moet gesteld worden, in het perspectief van het verleden, of de fysiotherapie het zich kan veroorloven om de medische vakken zelf te doceren en of de huidige ziekenhuisfysiotherapie daar wel mee gebaat is?

Referenties

1. JC Eijkman. 'In elk ziekenhuis een heilgymnast-masseur! Een maatschappelijke eisch!' Nederlands tijdschrift voor Heilgymnastiek en Massage. 1934;3;44-45.
2. WP Nuyten. De Heilgymnast-masseur in het ziekenhuis. Nederlands tijdschrift voor Heilgymnastiek en Massage. 1939;8;220-224.